

Okul Yöneticilerinin Bilgi Yönetimine İlişkin Yaklaşımları

School Managers Approaches To Knowledge Management

Mehmet Özdoğru

Okul müdürü, Eskişehir-Odunpazarı ilçesi

Vicdan Altınok

Doç.Dr., G.Ü.Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Özet

Bu araştırmanın amacı, okullarda bilgi yönetimine ilişkin okul yöneticilerinin yaklaşımlarını saptamaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, çalışma grubunun belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2016-2017 öğretim yılında Eskişehir ili Odunpazarı ilçesinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan onbeş okul yöneticisinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak geliştirilen görüşme formuna uzman görüşü doğrultusunda son hali verilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmış ve elde edilen verilerin analizi sürecinde öncelikle, görüşme kayıtları deşifre edilip çözümlenmeler yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre, okul yöneticilerinin görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için birden fazla kaynaktan yararlandıkları, bunu sağlarken de en fazla internette yararlanma ve meslektaşlarla bilgi paylaşımı yöntemlerini kullandıkları, okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgilere yeni fikirler kattıkları ve bunu da en fazla deneyimli kişilerle görüşerek gerçekleştirdikleri, okul yöneticilerinin okullarında bilgiyi saklamak için en fazla arşiv sistemini daha sonra da bilgiyi yazılı ve görsel olarak kayıt altına aldıkları, okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgileri çalışanlarıyla paylaştıkları, bu paylaşımı da en çok sohbet ortamlarında konuşarak gerçekleştirdikleri, okul yöneticilerinin bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmayı düşündükleri ancak okulların çoğunda böyle bir uygulamanın olmadığı görülmüştür. Bu durum, okul yöneticilerinin bilgiyi elde etme, kullanma ve paylaşma boyutlarında yeterli olduğunu ancak bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturma konusunda yeterli olmadıklarını göstermektedir. Bilginin daha etkin kullanılması için okul yöneticilerine okullarda bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturma konusunda gerekli eğitimin ve desteğin verilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: bilgi yönetimi, okul, yönetici.

Abstract

The purpose of this research is to identify school administrators' approaches to information management in schools. Qualitative research method was used in the study. In the study, the maximum diversity sampling technique was used in determining the study group. The study group of the study consisted of fifteen school administrators working in primary schools in the province of Odunpazarı in Eskişehir province in the 2016-2017 school year. A semi-structured interview form developed by the researcher was used as data collection tool in the research. The interview form developed as a means of data collection in the survey was finalized in line with the expert opinion. In the analysis of the data, the content analysis technique was used and in

the analysis process of the obtained data, the interview records were deciphered and analyzed. According to research findings, school administrators use more than one source to obtain new information about their duties, while most of them use internet and share information with colleagues, school administrators have new ideas about the information they have and this is done with the most experienced people, school administrators have the most archival system in order to keep information in their schools and then they record the information in writing and visually okul yöneticileri, bilgilerini çalışanları ile paylaşmakta, this sharing is realized mostly by talking in chat environment, school administrators thought to create information teams, information workers and information managers to use information more effectively, but most of the schools did not have such an application. This suggests that school administrators are adequate in acquiring, using and sharing information, but not enough to create information teams, knowledge workers and information managers to use the information more effectively. In order to use information more effectively, school administrators need to be given the necessary training and support to build information teams, information workers and information managers in schools.

Key words: knowledge management, school, manager.

Giriş

Çağdaş uygarlığın ulaştığı bilgi düzeyini tanımlamada tam bir görüş birliğine henüz varılmış değilse de, son 20 yıl içerisinde bilim ve teknolojiadaki baş döndürücü gelişmelerin meydana getirdiği bilgi patlaması ve bilgi teknolojilerinin toplumsal ve ekonomik gelişmeye sundukları olanaklar dikkate alındığında, Toffler'in "üçüncü dalga" olarak betimlediği aşamanın "bilgi çağı", bu dönemin öngördüğü toplumun da "bilgi toplumu" olarak adlandırılması uygun görülmektedir (Özden, 2002).

Bilgi çağında bilgiye değer verme "sürekli öğrenme" ilkeleri ile önem taşımaktadır. Bilgi çağı ile örgütlerde kurumsal etkinlik ve hizmet kalitesi yükselirken, bireysel açıdan yaşam kalitesi ve beklenti düzeyleri yükselmiştir. Genel anlamda bilgi düşünme, yargılama, akıl yürütme, okuma, araştırma, gözlem, deney sonucunda elde edilen düşünsel ürün ya da öğrenilen şeydir. Bilgi alınıp satılabilen bir kaynak olarak da değerlendirilmektedir. Ayrıca bilgi bir şeyi ya da bir kimseyi değiştiren enformasyon demektir. Bilgi kurumlar için yaşamsal bir kandır. Kurumsal planlama ve kontrol için vazgeçilmez bir kaynaktır. Bilginin üstünlük sağlayan çok kritik öneme sahip bir örgütsel kaynak olduğu kabul edildiğinden, onun yönetilmesi de şansa bırakılmayacak kadar önemlidir (Barutcugil, 2002).

Bilgi yönetimi, doğru bilginin, doğru zamanda, doğru insanlara ulaştırılması ve çalışanlara, bilginin paylaşılması ve örgüt performansının iyileştirilmesi sürecinde enformasyonun harekete geçirilmesi konusunda yardımcı olunmasına yönelik bilinçli bir stratejidir. Bilgiyi bulmak, anlamak, kullanmak ve değer yaratmak için sistematik bir yaklaşımdır (O'Dell, 1996). Bilgi

yönetimi, bilginin tanımlanması, yorumlanması, dağılımı, kullanımı, koruma süreçleri ve bunun sonucunda ortaya çıkan bilgi yaratımıdır (Jarnett, 1996).

Bilgi yönetimi uygulamalarının amacı örgütlere göre farklılık gösterir fakat genel olarak şu noktada birleşirler; örgütün sahip olduğu bilgi varlıklarından en üst düzeyde yararlanmak ve örgütün entelektüel sermayesini en iyi şekilde değerlendirmektir. Bilgi yönetimi ayrıca rutin tekrarları önleyerek örgüte zaman ve emek yönünden artırım sağlar. Yetki devrini kolaylaştırır, örgütün çevreye karşı esnekliğini artırır, çalışan devrinin yüksek olduğu örgütlerde bilgi kaybını azaltır ve süreklilik sağlayarak yönetim süreçlerinin hızını artırır (Çınar, 2002).

Bilgi yönetimi her zaman kurumun amaçlarının elde edilmesi ile ilişkilendirilir. Amaç belirleme sürekliliği olan bir faaliyettir. Amaç belirlendikten sonra bunlar kurumun bütün düzeyleri, bölümleri, fonksiyonları tarafından paylaşılmalıdır. Amaca ulaşmak için bir yol haritası gereklidir. Alternatif yolları inceleyerek uygun olanı seçme, yol boyunca da değerlendirme her aşamada sürekli bir uygulama olarak yer almalıdır. Bilginin elde edilmesi çok aşamalı bir süreçtir. Veri ile başlar, öğrenmenin en üst ve son ürünü olan akıl ile biter. Elde edilen verileri hızla elden geçirip, kuruma işe ve amaçlarla ilişkili olanları seçmek ve kullanmaktır. Çalışanlar fazla enformasyon sahibi olabilirler ancak işlerine uygulamadıkları sürece bir değer katmaz. Bilgi yönetimi girişiminin başarısı için her şeyden önce örgüt çapında bilinçlenme gerekir. Kurumlarda bilgi yönetimini etkileyen üç temel güç vardır. Bunlar kültür, süreç ve teknolojidir. Kültür, bilgiyi paylaşma, bütünleştirme, kullanma, değerlendirme, ihtiyaç oluşturma ve yaratma aşamalarında önemli rol oynar. En önemli kültür unsuru ise güvendir. Süreç, bilgiyi paylaşma, kullanma ve değerlendirme aktiviteleri için bir anahtardır. Teknoloji, özellikle bilgiye ulaşma ve onu elde etme aşamalarında temel güçtür.

Örgütlerde bilgi yönetimini güçleştiren bir takım faktörler vardır. Bilgi çalışanlarını yönetmeye güçleştiren temel neden ilgili alanlarda yenilik ve değişimin olması, ayrıca teknolojiye de hızlı ilerlemenin olması, yönetici ile bilgi çalışanlarının farklı amaç ve çalışma tarzlarının olmasıdır. Kurumda iyi iletişimin ve etkili işbirliğinin olmaması, planlama ve yönetim tekniklerindeki yetersizlikler, hizmet ve müşteri ihtiyaçlarının dikkate alınmaması, nitelik, insan kaynakları politikası yönetim tarzı ve talebin karşılanması sonrasında da takibin yapıp problemlerin dikkate

alınmaması örgütlerdeki bilgi yönetiminin başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bilgi toplumunda bilginin etkili bir şekilde kullanılması anlayışının ve değişmelerin eğitim örgütlerinde yaşanması kaçınılmazdır. Bilginin üretildiği, öğretildiği ve sunulduğu yerler olan eğitim örgütleri bilgi toplumunun vazgeçilmez kurumlarıdır (Can, 2002).

Eğitim örgütlerinin etkili bilgi yönetimini gerçekleştirebilmeleri için, her şeyden önce bilgiyi değerlendirme, kullanma ve sürekli geliştirmeyi hâkim kılan bir örgüt kültürünün benimsenmesini sağlamaları gerekmektedir. Bunun yanı sıra yapısal birtakım değişikliklerle, karar verme mekanizmalarında çeşitli fikir ve uygulamaların meydana çıkmasına zemin yaratacak esnek, katılımcı ve paylaşımlı işleyişleri hayata geçirmek zorundadır (Muratoğlu ve Özmen,2006).

Eğitim kurumları, bilginin en çok farkında olduğu, kullanıldığı ve yeni bilgilerin üretildiği yerlerdir. Bu nedenle bu süreç okullarda rahatlıkla uygulanabilir. Okullarda, bilgiyi etkili kılmak, açığa çıkarmak ve kullanmak için, okul yöneticinin bilgiye meraklı olması ve bilgi temelli bir yönetim hedeflemesi gerekir. Aynı şey öğretmenler için de önemlidir, çünkü öğretmenler bu süreci gerçekleştirecek olan kişilerdir. Aynı zamanda hem yönetim hem de öğretmenler, sürekli araştıran, öğrenen ve sürekli değişmekte olan bilgiyi takip eden kişiler olmalıdırlar (Güçlü ve Sotirofski, 2006).

Okul kültürü açısından bilgi temel bir kaynak olarak görülmelidir. Bilgiyi ön planda tutan bir okul kültüründe bilgi okul yöneticisinin mülkiyetinden çıkmakta, bilgiye ihtiyaç duyan herkes ondan yararlanabilmektedir. Bilgi temelli bir okul kültüründe okul yöneticisi de bilgiyi temel bir değer ve güç olarak görür, bunun etkin paylaşımını sağlar (Çelik, 1999). Okullarda çağın gereklerine uygun etkili eğitimin gerçekleştirilmesinde okul yöneticiliği mesleği literatürde daha önce olmadığı kadar önem kazanmıştır. Okulun bir öğrenen örgüt haline gelmesini sağlayan, okul ve çevresiyle birlikte bir okul topluluğu oluşturan, öğretmenlerin mesleki gelişimlerini ve öğrencilerin bilgi ve becerilerini en üst düzeye çıkaracak ortamları oluşturan kişi liderlik nitelikleri taşıyan okul yöneticileridir. Okul müdürleri okullarda öğretmen, öğrenci ve diğer çalışanlarla olduğu kadar okul çevresiyle de etkili iletişim ve işbirliği oluşturarak, okulun gelişmesi ve etkili eğitim için bilginin etkili yönetimini sağlayabilir (Muratoğlu ve Özmen, 2005).

Bu araştırmada, okullarda bilgi yönetimine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri ortaya konulacak ve öneriler sunulacaktır. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır:

- 1.Okul yöneticileri görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için hangi kaynaklardan yararlanmaktadır?
- 2.Okul yöneticileri sahip oldukları bilgilere yeni fikirler katmakta mıdır? Bunu hangi şekilde gerçekleştirmektedir?
- 3.Okul yöneticileri okullarında bilgiyi saklamak için neler yapmaktadır?
- 4.Okul yöneticileri sahip oldukları bilgileri çalışanlarıyla paylaşmakta mıdır?
- 5.Okul yöneticileri kurumlarında bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmakta mıdır?

Yöntem

Desen

Okullarda bilgi yönetimine ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada betimsel tarama modeli benimsenmiştir. Betimsel araştırmalar, olayı olduğu gibi araştırmaya ve var olan durumu belirlemeye çalışan araştırmalardır. Bu tür araştırmalarda, ele alınan durumlar ayrıntılı bir şekilde araştırılmakta, "Ne" oldukları betimlenmeye çalışılmaktadır (Tanrıgen, 2014). Araştırmada tarama modeli kullanılacaktır. Tarama modeli durum tespiti yapılıp var olan şartlar ortaya konulur ve durumu olduğu gibi yansıtmayı esas alır (Yıldırım ve şimşek, 2011).

Katılımcılar

Çalışmada Eskişehir ili merkez Odunpazarı ilçesinde devlet ilkokulu ve ortaokullarında görev yapan okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmaya katılan okul yöneticileri maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Maksimum eşitlilik rneklemesi; evrende incelenen problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik ve farklı durumların belirlenerek çalışmanın bu durumlar üzerinde yapılması olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd. 2013). Araştırmaya katılan okul yöneticileri, görüşme formundaki sorulara içtenlikle cevap verebilmeleri adına gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Okul yöneticilerinin kişisel özelliklerine ilişkin bilgiler tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin demografik bilgileri

Değişkenler	Alt kategoriler	n	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	4	27
	Erkek	11	73
Görev	Okul Müdürü	7	47
	Müdür	8	53
	Yardımcısı		
	1-5 yıl	5	33
	6-10 yıl	4	27
	11-15 yıl	3	20
	16-20 yıl	1	7
Yöneticilik Kıdemi	21 yıl ve üzeri	2	13
	Ön lisans	2	13
	Lisans	10	67
	Yüksek		
Eğitim Düzeyi	Lisans	3	20
	İlkokul	9	60
Görev Yapılan Okul Türü	Ortaokul	6	40
Toplam		15	100

Çalışma grubunda yer alan okul yöneticilerinin dördü kadın ve onbiri erkektir. Okul yöneticilerinin yedisi okul müdürü, sekizi müdür yardımcısıdır. Katılımcıların yöneticilik kıdemlerine göre dağılımı; 1-5 yıl kıdeme sahip olanların sayısı beş, 6-10 yıl kıdeme sahip olanların sayısı dört, 11-15 yıl kıdeme sahip olanların sayısı üç, 16-20 yıl kıdeme sahip olanların sayısı bir, 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların sayısı ikidir. Katılımcıların eğitim düzeyine göre dağılımı; ön lisans mezunu iki, lisans mezunu on ve yüksek lisans mezunu üçtür. Katılımcıların görev yaptıkları okul kademesine göre dağılımı; ilkokulda görev yapanların sayısı dokuz ve ortaokulda görev yapanların sayısı altıdır.

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, yarı-yapılandırılmış bir görüşme formu yoluyla elde edilmiştir. Nitel araştırmalarda iç geçerlik, araştırmacının ölçmek istediği veriyi, kullandığı araç ya da yöntemle gerçekten ölçüp ölçemeyeceğine ilişkindir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşme formunun iç geçerliğini sağlamak için görüşme formu eğitim bilimi uzmanına verilmiş ve incelemesi sağlanarak forma son şekli verilmiştir. Görüşmelere başlamadan önce geçerliliği artırmak amacıyla Türkiye’de bilgi yönetimine ilişkin araştırmalar ve istatistik veriler incelenmiştir. İki okul yöneticisi ile de ön görüşme yapılarak soruların açık ve anlaşılır olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Okul yöneticileriyle yapılan görüşmeler, 2 Mayıs-15 Haziran 2017 tarihleri arasında araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, okul yöneticilerinden alınan randevular doğrultusunda, duygularını açık ve rahat bir şekilde ortaya koyabilmelerini sağlamak adına, belirlenen zamanlarda kendi okullarında/odalarında ya da istedikleri yerlerde gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunun birinci bölümü araştırmaya katılan okul yöneticilerinin kişisel bilgilerinden; ikinci bölümü ise okullarda bilgi yönetimine ilişkin okul yöneticilerinin görüşlerini belirlemek üzere sorulan 5 sorudan oluşmaktadır. Görüşme formunda katılımcılara çalışmanın amacı kapsamında “okul yöneticilerinin görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için hangi kaynaklardan yararlandıkları”, “yöneticilerin sahip oldukları bilgilere yeni fikirler katıp katmadıkları ve bunu hangi şekilde gerçekleştirdikleri”, “yöneticilerin okullarında bilgiyi saklamak için neler yaptıkları”, “yöneticilerin sahip oldukları bilgileri çalışanlarıyla paylaşıp paylaşmadıkları”, “yöneticilerin kurumlarında bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturup oluşturmadıkları” ile demografik özellikleri sorulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanır (Büyüköztürk vd. 2012).

Elde edilen verilerin analizi sürecinde öncelikle, görüşme kayıtları deşifre edilip çözümlenmeler yapılmıştır. Görüşmelerden 20 sayfa veri elde edilmiştir. Her bir soru için verilen cevaplardaki ortak noktalar dikkate alınarak çeşitli kodlar oluşturulmuştur. Bağımsız eğitim bilim uzmanının

yaptığı yerleştirmeler ile araştırmacının yaptığı yerleştirmeler karşılaştırılarak araştırmanın güvenilirliği belirlenmiştir. Yapılan karşılaştırma sonucunda yüzde 92 oranında fikir birliği olduğu anlaşılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde okullarda bilgi yönetimine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda okul yöneticilerinin görüşlerinden elde edilen bulgular ayrı tablolar halinde sıralanmıştır.

Okul yöneticilerinin görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için hangi kaynaklardan yararlandıklarına ilişkin görüşlerinin yer aldığı ifadeler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Görevinizle ilgili yeni bilgiler elde etmek için hangi kaynaklardan yararlanıyorsunuz?

S.N	Kodlanmış sorunlar	n
1	İnternette yararlanma	14
2	Meslektaşlarla bilgi paylaşımı	8
3	Görevle ilgili kitapları okuma	7
4	Resmi yazıları ve mevzuatı takip etme	6
5	Akademik yayınların takibi	5
6	Görevle ilgili TV programlarını izleme	1

Tablo 2’ye göre okul yöneticilerinin görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için hangi kaynaklardan yararlandıklarına ilişkin görüşleri; internette yararlanma (n=14), meslektaşlarla bilgi paylaşımı (n=8), görevle ilgili kitapları okuma (n=7), resmi yazıları ve mevzuatı takip etme (n=6), akademik yayınların takibi (n=5) ve görevle ilgili TV programlarını izleme (n=1) şeklindedir. Buna göre okul yöneticilerinin görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için birden fazla kaynaktan yararlandıkları, bunu sağlarken de en fazla internette yararlanma ve meslektaşlarla bilgi paylaşımı yöntemlerini kullandıkları ifade edilmiştir. Bu durum okul yöneticilerinin ifadelerine şu şekilde yansımaktadır:

“İnternet üzerinden araştırarak edindiğim bilgilerden ve daha deneyimli bir meslektaşına sorarak (Y5)”

“Görevimle ilgili kitaplar okuyarak, eğitimle ilgili internet sitelerini takip ederek, idareci arkadaşlarla görüşerek (Y6)”

“Meb Talim Terbiye Kurulunun sayfasını takip ediyorum. Memur ve öğretmenlerle ilgili siteleri takip ediyorum. (Y11)”

“Güncel olarak mevzuatı takip ederim. Meslektaşlarım ile bilgi paylaşımında bulunuruz. Kişisel ve mesleki gelişimim için akademik makaleleri bildiriler ve kitaplardan faydalanırım (Y3)”

Yöneticilerin sahip oldukları bilgilere yeni fikirler katıp katmadıkları ve bunu hangi şekilde gerçekleştirdiklerine ilişkin görüşlerinin yer aldığı ifadeler Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3. Sahip olduğunuz bilgiye yeni fikirler katar mısınız? Bunu hangi şekilde gerçekleştirirsiniz?

S.N	Kodlanmış çözüm önerileri	n
1	Evet, sahip olduğum bilgilere yeni bilgiler katarım.	15
2	Deneyimli kişilerle görüşerek	11
3	Kurumun amaçlarını göz önünde bulundurarak	9
4	Kendi kendime, tecrübelerimden yararlanarak	8
5	Çalışma arkadaşlarıyla konuşarak	7
6	Okul ve çevre şartlarını dikkate alarak	3
7	İlgili kitapları okuyarak	2

Tablo 3’e göre okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgilere yeni fikirler katıp katmadıkları ve bunu hangi şekilde gerçekleştirdiklerine ilişkin görüşleri; evet, sahip olduğum bilgilere yeni bilgiler katarım (n=15), deneyimli kişilerle görüşerek (n=11), kurumun amaçlarını göz önünde bulundurarak (n=9), kendi kendime, tecrübelerimden yararlanarak (n=8), çalışma arkadaşlarıyla konuşarak (n=7), okul ve çevre şartlarını dikkate alarak (n=3) ve ilgili kitapları okuyarak (n=2) şeklindedir. Buna göre okul yöneticilerinin tamamının sahip oldukları bilgilere yeni fikirler kattıkları ve bunu da en fazla deneyimli kişilerle görüşerek gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. Bu durum okul yöneticilerinin ifadelerine şu şekilde yansımaktadır:

“Sahip olduğum bilgiye okul ve çevre şartlarını dikkate alarak yeni fikirler eklerim. Bunu kendi kendime, deneyimli ve sorumluluk sahibi insanlarla gerçekleştiririm. Kurumun amaçları yeni fikirler üretmede benim için önemlidir (Y1)”

“ Evet, kurumun amaç ve hedefleri doğrultusunda, öğretmen arkadaşlarıma ve deneyimli yönetici arkadaşlarıma danışır, bunları değerlendirir, sonucunda yeni fikirler katarım (Y4)”

“Kurumun kendini yenilemesi, geliştirmesi için sahip olunan bilgilere yeni fikirler katılması gerekir. Bunu araştırarak kendi fikirlerimi ortaya koyar, arkadaşlarında fikirlerini dikkate alırım. Kurumun misyonuna, vizyonuna uygun olarak yeni bilgiler edinirim (Y7)”

“Evet kitaplar, makaleler, yeni araştırma sonuçları, insanlarla konuşarak ve kurumun ihtiyaçları göz önünde bulundurarak yaparım “Y10)”

Okul yöneticilerinin okullarında bilgiyi saklamak için neler yaptıklarına ilişkin görüşlerinin yer aldığı ifadeler Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4. Kurumunuzda bilgiyi saklamak için neler yapıyorsunuz?

S.N	Kodlanmış çözüm önerileri	n
1	Arşiv sisteminin kullanılması	9
2	Yazılı ve görsel olarak kayıt altına alma	7
3	Dys’nin (Doküman Yönetim Sistemi) kullanılması	6
4	Elektronik ortamda saklama (bilgisayar vb ortamda)	4
5	İdari odalarda saklama	3

Tablo 4’e göre okul yöneticilerinin okullarında bilgiyi saklamak için neler yaptıklarına ilişkin görüşleri; arşiv sisteminin kullanılması (n=9), yazılı ve görsel olarak kayıt altına alma (n=7), Dys’nin (Doküman Yönetim Sistemi) kullanılması (n=6), elektronik ortamda saklama (bilgisayar vb ortamda) (n=4) ve idari odalarda saklama (n=3) şeklindedir. Buna göre okul yöneticilerinin okullarında bilgiyi saklamak için en fazla arşiv sistemini daha sonra da bilgiyi yazılı ve görsel olarak kayıt altına aldıkları söylenebilir. Bu durum okul yöneticilerinin ifadelerine şu şekilde yansımaktadır:

“ Kurumumuzda bilgileri saklarken ilk olarak yazılı ve görsel olarak kayıt altına alırız. Daha sonra kurumumuza ait arşiv sisteminde güvenli bir şekilde saklarız (Y12)”

“Okulumuzda önceden oluşturulan arşiv sisteminin kurumumuzla ilgili bilgilerin muhafaza edilmesini sağlıyoruz. Ayrıca DKY sistemini okulumuzda bilgi güvenliğini sağlamak için aktif bir şekilde kullanıyoruz (Y13)”

“Bilgiyi saklamak için bilgisayarları, arşiv sistemini ve Doküman Yönetim Sistemini (DYS) kullanıyoruz (Y15)”

Okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgileri çalışanlarıyla paylaşmalarına ilişkin görüşlerinin yer aldığı ifadeler Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5. Sahip olduğunuz bilgileri çalışanlarınızla paylaşır mısınız? Bu paylaşmayı nasıl gerçekleştirmektesiniz?

S.N	Kodlanmış çözüm önerileri	n
1	Evet, paylaşırım	15
2	Sohbet ortamlarında konuşarak paylaşırım	9
3	Toplantı yaparak paylaşırım	8
4	Sosyal medyayı kullanarak paylaşırım	7
5	Yazılı ve görsel olarak paylaşırım	5

Tablo 5'e göre okul yöneticilerinin okullarında bilgiyi çalışanlarıyla paylaşımlarına ilişkin görüşleri; evet, paylaşırım (n=15), sohbet ortamlarında konuşarak paylaşırım (n=9), toplantı yaparak paylaşırım (n=8), sosyal medyayı kullanarak paylaşırım (n=7) ve yazılı ve görsel olarak paylaşırım (n=7) şeklindedir. Buna göre okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgileri çalışanlarıyla paylaştıkları, bu paylaşımında en çok sohbet ortamlarında konuşarak gerçekleştirdikleri ifade edilmiştir. Bu durum okul yöneticilerinin ifadelerine şu şekilde yansımaktadır:

“Sahip olunan bilgilerin ve iyi örneklerin paylaşılması gerektiğine inanıyorum. Yeri ve zamanı geldiğinde sözlü olarak sahip olduğum bilgileri çalışanlarımla paylaşıyorum (Y7)”

“Sahip olduğum bilgiyi çalışanlarımla paylaşmaktan kaçınmam. Bu paylaşımı sohbet ortamlarında konuşarak ve whatsapp gibi iletişim kanallarıyla gerçekleştiririm (Y1)”

“Paylaşırım, öğretmenler odasında yapılan toplantılarda, oysal paylaşım sitelerinde, idari odalarda bilgi paylaşımı yaparım (Y2)”

Okul yöneticilerinin kurumlarında bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmalarına ilişkin görüşlerinin yer aldığı ifadeler Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Bir yönetici olarak kurumunuzda bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmakta mısınız, düşünür müsünüz?

S.N	Kodlanmış çözüm önerileri	n
1	Evet, düşünürüm	13
2	Okulumda bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri yok.	9
3	Deneyimli öğretmenlerden oluşmuş bilgi takımım var	2

Tablo 6'ya göre okul yöneticilerinin kurumlarında bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmalarına ilişkin görüşleri; evet, düşünürüm (n=13), okulunda bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri yok (n=9) ve deneyimli öğretmenlerden oluşmuş bilgi takımım var (n=9) şeklindedir. Buna göre okul yöneticilerinin kurumlarında bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmayı düşündükleri ancak okulların çoğunda böyle bir uygulamanın olmadığı ifade edilmiştir. Bu durum okul yöneticilerinin ifadelerine şu şekilde yansımaktadır:

“Bilginin daha etkin kullanılması için okulunda bu tür uygulamaları yapmayı düşünürüm. Bilginin uygulamaya dönük olarak daha sistemli kullanılması için bu tür çalışmaların faydalı olacağına inanıyorum (Y14).

“Bilgi takımı oluşturmayı düşünürüm. Şu an okulunda bilgi takımına benzer bir ekibim var. Okul içerisinde deneyimli sorumluluk sahibi öğretmenlerden oluşan bir ekibim var. Yapmayı düşündüklerim olsun, bilgi paylaşımı olsun, paydaşların en etkili şekilde ulaşma yolunda izleyeceğimiz yöntemleri belirleriz. Ama daha sistematik olması için bilgi takımı kurmayı düşünürüm (Y1)”

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmanın amacı, okullarda bilgi yönetimine ilişkin okul yöneticilerinin yaklaşımlarını saptamaktır. Bu amaca ulaşmada ilköğretim okullarının yöneticileriyle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmaya göre okul yöneticilerinin görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için birden fazla kaynaktan yararlandıkları, bunu sağlarken de en fazla internetten yararlanma ve meslektaşlarla bilgi paylaşımı yöntemlerini kullandıkları, okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgilere yeni fikirler kattıkları ve bunu da en fazla deneyimli kişilerle görüşerek gerçekleştirdikleri, okul yöneticilerinin okullarında bilgiyi saklamak için en fazla arşiv sistemini daha sonra da bilgiyi yazılı ve görsel olarak kayıt altına aldıkları, okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgileri çalışanlarıyla paylaştıkları, bu paylaşımı da en çok sohbet ortamlarında gerçekleştirdikleri, okul yöneticilerinin bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmayı düşündükleri ancak okulların çoğunda böyle bir uygulamanın olmadığı ifade edilmiştir. Samancıoğlu, vd. (2010), Argon ve Demirer (2015), Elçi (2015) ve Erten (2006) da yapmış oldukları çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşmışlardır.

Elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, okul yöneticilerinin görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için birden fazla kaynaktan yararlandıkları, bunu sağlarken de en fazla internetten yararlanma ve meslektaşlarla bilgi paylaşımı yöntemlerinin öne çıktığıdır. Bununla birlikte görevle ilgili kitapları okuma, resmi yazıları ve mevzuatı takip etme, akademik yayınların takibi ve görevle ilgili TV programlarını izlemenin de okul yöneticilerinin görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için yaptıkları diğer faaliyetlerdir.

Sahip olduğunuz bilgiye yeni fikirler katar mısınız? Bunu hangi şekilde gerçekleştirirsiniz? sorusuna verilen cevaplardan da yola çıkarak, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin tamamının sahip oldukları bilgilere yeni fikirler kattıkları ve bunu da en fazla deneyimli kişilerle görüşerek gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. Bununla birlikte okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgilere yeni fikirler katarken kurumun amaçlarını göz önünde bulundurdıkları, kendi tecrübelerinden yararlandıkları, çalışma arkadaşlarıyla konuştukları, okul ve çevre şartlarını dikkate aldıkları ve ilgili kitapları okuyarak gerçekleştirdikleri söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bir başka sonuca göre okul yöneticilerinin okullarında bilgiyi saklamak için en fazla arşiv sistemini kullandıkları daha sonra da bilgiyi yazılı ve görsel olarak kayıt altına aldıkları anlaşılmaktadır. Dys'nin (Doküman Yönetim Sistemi) kullanılması, elektronik ortamda saklama (bilgisayar vb ortamda) ve idari odalarda saklama yöntemlerinin de okul yöneticileri tarafından bilgiyi saklamak için kullanıldığı görülmektedir.

Bu araştırmanın ortaya koyduğu diğer bir sonuç ise okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgileri çalışanlarıyla paylaştıkları, bu paylaşımı da en çok sohbet ortamlarında konuşarak gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgileri çalışanlarıyla paylaşmayı toplantı yaparak, sosyal medyayı kullanarak ve yazılı, görsel olarak gerçekleştirmektedir.

Bir yönetici olarak kurumunuzda bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmakta mısınız, düşünür müsünüz? sorusuna verilen cevaplardan da yola çıkarak, araştırmaya katılan okul yöneticilerinin kurumlarında bilgiyi daha etkin kullanmak

için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmayı düşündükleri ancak okulların çoğunda böyle bir uygulamanın olmadığı anlaşılmaktadır.

Araştırmadan elde edilen tüm bu sonuçlara dayanarak okul yöneticilerinin görevleriyle ilgili yeni bilgiler elde etmek için birden fazla kaynaktan yararlandıkları, bunu sağlarken de en fazla internetten yararlanma ve meslektaşlarla bilgi paylaşımı yöntemlerini kullandıkları, okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgilere yeni fikirler kattıkları ve bunu da en fazla deneyimli kişilerle görüşerek gerçekleştirdikleri, okul yöneticilerinin okullarında bilgiyi saklamak için en fazla arşiv sistemini daha sonra da bilgiyi yazılı ve görsel olarak kayıt altına aldıkları, okul yöneticilerinin sahip oldukları bilgileri çalışanlarıyla paylaştıkları, bu paylaşımı da en çok sohbet ortamlarında konuşarak gerçekleştirdikleri, okul yöneticilerinin bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturmayı düşündükleri ancak okulların çoğunda böyle bir uygulamanın olmadığı görülmüştür. Bu durum, okul yöneticilerinin bilgiyi elde etme, kullanma ve paylaşma boyutlarında yeterli olduğunu ancak bilgiyi daha etkin kullanmak için bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturma konusunda yeterli olmadıklarını göstermektedir. Bilginin daha etkin kullanılması için okul yöneticilerine okullarda bilgi takımları, bilgi çalışanları ve bilgi yöneticileri oluşturma konusunda gerekli eğitimin ve desteğin verilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Argon, T. ve Demirer, S. (2015). *Okul yöneticilerinin bilgi yönetimi ve insan kaynaklarını yönetimi yeterlikleri*. AIBU Journal of Social Sciences, 2015, Vol:15, Year:15, Issue: 3, 15: 221-264
- Barutcugil, İ. (2002). *Bilgi Yönetimi*. İstanbul: Kariyer Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, N. (2002). *Eğitim Örgütlerinde İnsan Kaynakları Yönetiminin Bütünleştirme İşlevi İle İlgili Görevleri*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5, 12-28
- Çelik, V. (1999). *Eğitimsel Liderlik*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Çınar, İ. (2002). *Eğitim Yöneticilerinin Bilgi Yönetimindeki Yeterlikleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

- Elçi, S.(2015). *Okul yöneticilerinin bilgi yönetimi yeterliliklerinin değerlendirilmesi*. Zirve Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi.
- Erten, P. (2006). *Okul yöneticilerinin bilgi yönetimine etkili kullanabilme becerileri*. Fırat Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- Güçlü, N. ve Sotirofski, K. (2006). *Bilgi Yönetimi, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Güz*, 4(4), 351-371.
- Jarnett, L. De.(1996). *Knowledge the Latest Thing, Information Strategy*, The Executives Journal, Vol. 12, 1996, 3-5.
- Muratoğlu, V. ve Özmen, F. (2006). *Eğitim Örgütlerinde Bilgi Yönetimi Stratejileri – Yas ve Okul Turu Değişkenlerine Gore Eğitimci Görüşleri (Tunceli İli Örneği)*, Bilgi Teknolojileri Kongresi IV-Akademik Bilişim 2006, 58-63, Denizli, Pamukkale Üniversitesi.
- O'dell, C. (1996). *A Current Review of Knowledge Management Best Practices*, Conference on Knowledge Management and the Transfer of Best Practices, Business Intelligence, London.
- Öğüt, A. (2001). *Bilgi Çağında Yönetim*. Ankara: Nobel Dağıtım
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler*. (4. Baskı), Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Samancıoğlu, M. vd. (2010). *Okul yöneticilerinin bilgi yönetimi stratejilerini kullanma düzeyleri*. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Yıl:3, Sayı:4.
- Tanrıöğen, A. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (8. Baskı)*. Ankara: Seçkin.